

<http://doi.org/10.31861/pytlit2024.110.342>

УДК 821.111.-09

ВІДРЯДЖЕННЯ ДО АНТИУТОПІЇ

Тетяна Потніцева

orcid.org/0000-0002-7271-1763

t.potnitseva@gmail.com

Докторка філологічних наук, професорка

Кафедра зарубіжної літератури

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Проспект Науки, 72, 49000, м. Дніпро, Україна

Анотація. У фокусі дослідження – сучасні бестселери жанру нонфікшн, які при всій різноманітності своїх тем пов'язані з ім'ям англійського письменника Джорджа Орвелла та його славетним романом «1984». Зроблена спроба прояснити, чому так сталося. Одна з причин – 75-та річниця з виходу роману, а інша – надзвичайна актуальність відомої антиутопії, яка виявилася доречною й затребуваною в наші складні часи, перш за все, у зв'язку з подіями військової агресії росії. Війна в Україні зруйнувала залишок ілюзії про радянське, соціалістичне братерство народів, розкривши зі всією очевидністю сутність тоталітарного режиму російської імперії. Порівняльний аналіз 3-х книг, що залучені до аналізу (Д. Лінскі. «Міністерство Правди. Біографія роману Джорджа Орвелла “1984”», 2020; Т. Рікс. «Черчилль і Орвелл. Битва за свободу», 2022; Л. Ріс. «Гітлер і Сталін. Тирани і Друга світова війна», 2020), дозволив виявити загальну спрямованість думок авторів, яка підказана саме Орвеллом, – потребу розібратися і розкрити сутність тоталітаризму, можливості майбутнього без Старшого Брата. Але чи є ця можливість для такого майбутнього? Автори часто приходять до сумного висновку, який підтверджує здійснення багатьох передбачень Орвелла стосовно подальшого розвитку історії та суспільства.

Ключові слова: утопія; антиутопія; тоталітаризм; «1984»; Орвелл, Черчилль; Сталін; Гітлер.

Назва дослідження, що пропонується, виникла з асоціації з книгою «Відрядження до Утопії» (*Assignment in Utopia*, 1937) американського письменника, журналіста Юджина Лайонса (Eugene Lyons, 1898–1985), іммігранта з росії, який був захоплений, а потім розчарований в ідеології комунізму, СРСР та Сталіна. Поняття «утопія», безумовно, мало іронічний смисл у автора, який надалі будуть використовувати інші творці сучасних «утопій» – Веллс, Гакслі, Замятін, Хвильовий.

Одним із перших рецензентів цієї книги у 1938 р. був англійський письменник Джордж Орвелл, автор відомої антиутопії «1984», книги, якій у цьому році виповнюється 75 років із дня її публікації. В цей ювілейний рік актуальність твору Орвелла, чії думки збіглися з думками Ю. Лайонса, стала надзвичайною у зв'язку із соціально-політичними подіями часу, перш за все з подіями військової агресії росії. Війна в Україні зруйнувала залишок ілюзії про радянське, соціалістичне братерство народів, розкривши зі всією очевидністю сутність тоталітарного режиму російської імперії. І сьогодні роман Орвелла оцінюють як визначальний твір сучасного світу, який мав великий соціокультурний вплив на появу антиутопій останніх років (Lynskey 2021). Сучасна англійська письменниця Маргарет Дреббл надала свою значущу назву цьому роману – «Міністерство мізків» (*Ministry of brains*), безумовно, натякаючи на те, що цей роман і сьогодні змушує замислюватись та аналізувати сучасну дійсність (Drabble 2019).

Роман «1984», як і фігура Дж. Орвелла, виявилися у центрі останніх видань-бестселерів у жанрі нонфікшн, які при всій різниці того, що є у фокусі авторів, торкаються по суті однієї теми – передбачення та передчуття Орвеллом того, що відбувається у світі, і того, що може бути у майбутньому, особливо після його спостереженнями за подіями у Європі 30–40-х років ХХ століття.

Серед бестселерів-нонфікшн, що аналізуються, перший, про який піде мова, – книга британського журналіста та письменника, колумніста часопису «The Guardian» Доріана Лінскі «Міністерство Правди. Біографія роману Джорджа Орвелла “1984”» (Dorian Lynskey. *Ministry of Truth: A Biography of George Orwell “1984”*, 2019) (Лінскі 2020).

У всіх схвальних відгуках на цю книгу відмічається, що вона

стала «ключем до розуміння сучасного світу», є «...першою, що досліджує “1984” як епохальну культурну подію» (*Про книгу...*). Те, що антиутопія Орвелла є епохальною подією, було зрозуміло вже у ХХ столітті: в СРСР книга була заборонена до 1988 р. за те, що, мовляв, в ній знецінювався державний та соціальний устрій країни. Хоча роман і був надрукований у 1984 році у видавництві «Прогресс», проте обмеженим накладом і тільки для членів КПРС (кожний примірник мав унікальний номер). Все це свідчило про те, що Орвелл не помилявся у своїх спостереженнях за тоталітарними державами, де править Великий Брат. Після 1988-го і до сьогодні книга служить довідником для того, щоб зрозуміти нинішні соціальні й політичні процеси у всьому світі. Так, сучасний журналіст у рецензії в часописі «The Guardian» згадує, що коли було обрано президентом Трампа, продаж роману «1984» виріс на 9.500% (“When Trump took office, sales of Nineteen Eighty Four increased by 9.500%”) (Taylor 2019), а рецензент з «The New York Times» Лев Мендес (Mendes 2019) запевняє, що головне в романі те, що він провіщає майбутнє без правди, – те, з чим сьогодні ми, на жаль, дуже часто стикаємося.

При всьому тому, що в книзі Лінскі природно переважає документальний матеріал, автор використовує ефектні прийоми емоційного впливу на читача – «діставанням звуку», емоціями, поглибленням смислу завдяки епіграфам (голосам інших відомих людей, сучасних письменників та самого Орвелла), які спрямовують проєкції сприйняття тексту.

Ефектний і сам початок оповіді: за вікнами 1948 рік, коли Орвелл розпочинає писати свою книгу, яка буде головною в його житті. Через рік він її завершить і завершиться життя письменника, який, схоже, підготував свій заповіт людству. Такий емоційний підтекст початку біографії «1984». І він підтверджується, розкривається далі в історії задуму, сприйняття і впливу книги англійського письменника. Лінскі надає історичні документальні подробиці грандіозного впливу книги на покоління читачів далеко за межами Британії від початку її життя до сьогодні. Але все ж у центрі дослідження – період Другої світової війни, 30–40-ві роки, які стали кульмінаційними у передчутті того, що набирало оберти: фашизму, більшовизму. Першою ознакою цього передчуття (не

лише в Орвелла) був шок і відкриття правди про СРСР після звістки про німецько-радянський пакт 23 серпня 1939 р. Міністра нацистського уряду Ріббентропа, як свідчать документи, які наводить Лінскі, зустрічали в московському аеропорту зі свастикою.

У 1940 р. Орвелл, як зауважує автор біографії «1984», визначає для себе канон дистопічної літератури, на який буде орієнтуватися. Це відомі романи, написані з 1899 по 1932 рр. – «Коли просинається Той, хто спить» (1899) Г. Веллса, «Секрет ліги» (1907) Ернеста Брама, «Залізна п'ята» (1908) Дж. Лондона та «Прекрасний новий світ» (1932) О. Гакслі. В них він побачив схожі думки та картини вигаданого майбутнього, які лякали його передчуттям їхньої можливої реальності. Як писав, наприклад, про Веллса відомий критик В. Вейгер, Веллс «був першим письменником ХХ століття, що передбачив політичну, соціальну та релігійну кризу сучасної західної цивілізації» (Wagar 1961: с. 271). Тут можна було б згадати і роман Миколи Хвильового «Повість про санаторійну зону», написаний ще у 1924 р. Очевидно, Орвелл не знав ні про автора, ні про роман, але дивовижно, що вони розмовляють однією мовою і думають про одне й те саме. Орвелл майже трансліює і тему, і сюжет роману українського письменника, в якому санаторійна зона є аналогом орвеллівського майбутнього життя у 1984 р. М. Хвильовий до Орвелла одним із перших надає гучну спробу «епічного погляду не на окреме звиродніння вчорашніх “муралів революції”, а на загальне божевілля комуністичної системи і людини в ній» (Наєнко 2012: с. 836). Як пізніше Орвелл, Хвильовий «здійснює власний психологічний аналіз епохи та свого героя, який дійшов невтішного висновку: обоє невиліковні» (Павличко 1999: с. 272.). Анарх Хвильового – це передтеча Вінстона Сміта Орвелла – «останньої людини в Європі», яка спотворена системою і живе з однією думкою про те, що «ми живемо не для того, щоб жити, а для того, щоб вмерти».

Любовна сюжетна лінія обох творів теж дуже подібна: в стосунках анарха–Майї та Джулії–Вінстона перемагає зрада і сила Старшого Брата. Він може мати вигляд впізнаваного тирана, Сталіна, – з чорними вусами, грубими, але привабливими рисами обличчя. Зрозуміло, що це узагальнений образ самої влади

тоталітарної держави – влади «Чорного папи Комуни», за М. Хвильовим (Хвильовий 2019: с. 129), яка змушує ховати почуття, володіти обличчям, робити те ж саме, що й інші, все те, що стало вже інстинктом.

Саме в час спалаху пожежі Другої світової війни Орвелл пережив діалектику своїх поглядів – пацифіст зразка 1938 р. для нього тепер уже «персона нон грата» (Лінські 2020: с. 82). Подібну діалектику пережив і Кіплінг після Першої світової війни, і Веллс після Першої, а особливо після Другої світової війни. І тому автор стверджує, що саме цей час і став витоком задуму роману «1984», де буде доведено історію руйнування утопії соціального раю, ідеології соціальної справедливості, соціалістичних принципів існування. Саме це стало причиною того, що перша поява книги викликала звинувачення у тому, що вона є «наклепом на соціалізм» (Лінські 2020: с. 237.). А потім – незлічені варіанти її міфологізації й проєкцій на теперішній час. Те, що передбачення Орвелла здійснюються сьогодні, свідчить заборона книги в росії та її надзвичайна популярність саме в наш час.

Пояснюючи багато з відомих фактів історії виникнення та існування книги Орвелла, Лінські подає такі, що прокладають особливі зв'язки з історією, з відомими особистостями. Так, пояснення того, чому таке ім'я у головного героя – Вінстон – проводить лінію зв'язку з видатним прем'єр-міністром Великої Британії Вінстоном Черчиллем, до фігури якого Орвелл часто звертався у пошуках відповідей на свої питання. Думки і поведінка Черчилля у період 30–40-х рр. ХХ століття була тим витоком і роздумів самого автора антиутопії. І якщо Лінські тільки намічає цю лінію свого дослідження, детально її розгортає інший автор документального бестселера, Томас Рікс у книжці «Черчилль і Орвелл. Битва за свободу» (Thomas E. Ricks. *Churchill and Orwell. The Fight for Freedom*, 2017) (Рікс 2022).

Вже з першого розділу, який названо «Двоє Вінстонів» (Рікс 2022: с. 7), визначена проєкція погляду автора – виявити нескінченні невинні паралелі доль двох видатних фігур, щоб довести схожість їх пошуків правди життя і майбутнього розвитку людства. Такими невинними подібними епізодами життя Орвелла і Черчилля для Рікса є трагічні події, які трапилися

з британським прем'єром у 1931 р., коли він несподівано потрапив під авто в Нью-Йорку, та випадок у тому ж 1931 р. в Іспанії у період громадянської війни з Орвеллом: несподіваний постріл снайпера влучив йому в шию. Ці трагічні випадки стали, мабуть, поштовхом для обох непересічних особистостей, що опинилися на межі життя і смерті, щоб гостріше й чесніше замислитися про сутність людини та майбутній розвиток людства.

Ці, здавалося б, зовнішні точки зближення доль двох людей все ж таки є емоційним підтвердженням реальної близькості їх думок при всьому тому, що й долі, й соціальні статуси їх дуже різні. Це відкриття Рікса, яке знаходить підтвердження в багатьох відгуках журналістів і читачів. Як пише Метью Фіні, «...обидва чоловіка були з тих небагатьох, хто міг точно передбачити дві великі загрози для людської свободи <...>: нацизм та комунізм» (“...both men were a more the few to correctly foretell the dangers of the two greatest threats for human freedom <...>: nazism and communism”) (Feeney 2018: с. 320). А в проєкті «Що читати?» на сайті Київського політеху імені І. Сікорського є висловлення піар-менеджерки бібліотеки КПІ Олександри Родигіної від 11.07.2022 про те, що між цими двома відомими персонами ХХ століття «більше спільного, ніж здається на перший погляд» (Родигіна 2022). Схожим вбачають і шлях діалектичного розвитку їх думок, кульмінацією якого, як і Лінскі, вбачають 30–40-ві рр., тобто період початку і розвитку подій, пов'язаних із Другою світовою війною. Важливо те, що її осмислення в обох було «в однакових термінах, навіть якщо вони і не працювали разом... Ніколи не слідували за натовпом» (“...in similar terms even if they did not work together... Neither followed the crowd”) (Aldous 2017).

Рікс відмічає, що «найпродуктивнішим періодом для Орвелла і Черчилля стала середина ХХ століття: обидва намагалися осмислити одні й ті самі важливі питання: Гітлер і фашизм, Сталін і комунізм» (Рікс 2022: с. 8). Обидва намагаються дати «політичні й інтелектуальні відповіді на подвійну тоталітарну загрозу – фашизму і комунізму» (Рікс 2022: с. 9). Як і Черчилль, Орвелл «зустрів завершення війни надломленим... і з жахом вдивлявся в майбутнє» (Рікс 2023: с. 219). Свій погляд Орвелл і втілює в романі «1984», де висловив свої спроби «бачити речі такими, які

вони є» (Рікс 2022: с. 264). Саме таке намагання прочитується і в політичній діяльності Черчилля в ці часи, коли він розгадав тотожність намірів двох тоталітарних лідерів – Гітлера і Сталіна. Подобиці цієї тотожності зафіксував і розвинув ще один сучасний автор, Лоренс Рікс, у документальному бестселері «Гітлер і Сталін. Тирани і Друга світова війна» (Laurence Rees. *Hitler and Stalin. The Tyrants and the Second World War*, 2020) (Рікс 2023). Як стверджується у рецензіях на обкладинці книги, – вона подає «вражаючі свідчення очевидців від солдатів, цивільних осіб і тих, хто особисто знав обох чоловіків».

Лоренс Рікс, за твердженням одного з рецензентів, «ймовірно, єдина людина, яка зустрічалася з німцями, які працювали на Гітлера, та росіянами, які працювали на Сталіна...», в книзі автор «кидає виклик давнім поширеним помилковим уявленням про двох найважливіших постатей в історії. Це майстерна робота одного з наших найкращих істориків» (*Hitler and Stalin...*).

Асоціації з тим, що вбачав Орвелл у суті тоталітарного правління, в цій книзі безперечні. Схожість і гітлерівської Німеччини, і сталінського СРСР в «спробі осмислити майбутню утопію... яка неможлива без тиранії» (Рікс 2023: с. 32), тобто без орвеллівського Старшого Брата. Різкими висловленнями – «...обидва мали бандитські ментальності...», були стурбовані тільки «...розподілом держав» (Рікс 2023: с. 52) – саме так автор охарактеризував сутність діяльності лідерів двох держав у період підписання ними пакту 1939 р. Саме це й мали на увазі свого часу і Орвелл, і Черчилль. У дусі методології орвеллівського Інституту Правди, де «правда – це брехня, а війна – це мир», представлено Л. Ріксом промову Гітлера у грудні 1942, в якій він висловлював своє бажання «...завадити Сталіну напасти на Європу, і якби німці своєчасно не втрутилися, Європу було б утрачено» (Рікс 2023: с. 197). В цій промові – «або Німеччина переможе, або її знищать» (Рікс 2023: с. 198) чи не відчутно те, що маємо сьогодні у виступах лідера сучасної держави-агресора? Це означає, що передбачення Орвелла здійснюються. Сумні висновки зі своєї історії середини ХХ століття він спроєктував і на наш час, попереджаючи сучасні покоління людей. Але чи вчиться хтось урокам історії? Чи чують тепер при всій популярності книги Орвелла його голос? На жаль, статистика

підтверджує позитивне ставлення 70% росіян сьогодні до Сталіна і впевненість у «правді» того, про що стверджують їхні «Інститути Правди», викривлюючи історичну пам'ять, вибілюючи роль тоталітаризму, який врешті-решт призведе до того сумного кінця, про який попереджає історія «останньої людини Європи» з орвеллівського роману «1984».

- Лінські, Д. (2020). *Міністерство Правди: Біографія роману Джорджа Орвелла «1984»*. Пер. з англ. О. Титаренко. Харків : Ранок, Фабула, 352 с.
- Наєнко, М. (2012). *Художня література України. Від міфів до модерної реальності*. Київ : Вид. центр «Просвіта», 1088 с.
- Павличко, С. (1999). Психопатичний дискурс: Микола Хвильовий. В: Павличко, С. *Дискурс модернізму в українській літературі*. Київ : Либідь, с. 268–276.
- Про книгу «Міністерство Правди. Біографія роману Джорджа Орвелла “1984”». *kniga.biz.ua*. URL: <https://kniga.biz.ua/ua/book-ministerstvo-pravdi-biografiia-romanu-dzhordzha-orvella-1984-0030896.html> (дата звернення: 28.09.2024).
- Рікс, Т. (2022). *Черчилль і Орвелл. Битва за свободу*. Пер. з англ. Д. Березіної. Київ : Лабораторія, 320 с.
- Ріс, Л. (2023). *Гітлер і Сталін. Тирани і Друга світова війна*. Пер. з англ. К. Дисси. Київ : Лабораторія, 480 с.
- Родигіна, О. (2022). Що читати?: Томас Рікс «Черчилль та Орвелл. Битва за свободу». *Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*, 7 листопада. URL: <https://www.kpi.ua/node/19657> (дата звернення: 28.09.2024).
- Хвильовий, М. (2019). Повість про санаторійну зону. В: Хвильовий, М. *Повне зібрання творів*. У 5 т. Т. 3: Осінь. Київ : Смолоскип, с. 47–144.
- Aldous, R. (2017) Critical Thinkers: The Ties That Bind Orwell and Churchill. *The New York Times*, May 23. URL: <https://www.nytimes.com/2017/05/23/books/review/churchill-and-orwell-thomas-e-ricks.html> (дата звернення: 28.09.2024).
- Drabble, M. (2019). Ministry of brains. Dystopian prophets of the twenties century. *The Times Literary Supplement*, no. 6062, June 7. URL: <https://www.the-tls.co.uk/literature/literary-criticism/ministry-of-brains> (дата звернення: 28.09.2024).
- Feeney, M. (2018). *Churchill and Orwell: The Fight for Freedom* by Thomas E. Ricks. *Cato Journal*, vol. 38, no. 1, pp. 320–324. URL: <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/2018/2/cato-journal-v38n1-review-3.pdf> (дата звернення: 28.09.2024).

- Hitler and Stalin. The Tyrants and the Second World War. *Artalbums*. URL: <https://artalbums.com.ua/hitler-and-stalin-the-tyrants-and-the-second-world-war-2575> (дата звернення: 28.09.2024).
- Lynskey, D. (2021). The Ministry of Truth: a biography of George Orwell's "1984". London: Picador, 368 p. *Pan Macmillan*, January 7. URL: <https://www.panmacmillan.com/authors/dorian-lynskey/the-ministry-of-truth/9781509890750> (дата звернення: 28.09.2024).
- Lyons, E. (1937). *Assignment in Utopia*. New York: Harcourt, Brace and Company, 658 p.
- Mendes, L. (2019). The Making of "1984", George Orwell's Nightmare Vision of a World Without Truth. *The New York Times*, June 5. URL: <https://www.nytimes.com/2019/06/05/books/review/dorian-lynskey-ministry-of-truth-1984.html> (дата звернення: 28.09.2024).
- Taylor, D. J. (2019). The Ministry of Truth by Dorian Lynskey review – what inspired Orwell's masterpiece? *The Guardian*, 22 May. URL: <https://www.theguardian.com/books/2019/may/22/the-ministry-of-truth-by-dorian-lynskey-review-a-biography-of-george-orwells-1984> (дата звернення: 28.09.2024).
- Wagar, W. W. (1961). *H. G. Wells and the World State*. New Haven: Yale University Press, 301 p.

ASSIGNMENT IN ANTI-UTOPIA

Tetiana Potnitseva

orcid.org/0000-0002-7271-1763

t.potnitseva@gmail.com

Department of Foreign Literature

Oles Honchar Dnipro National University

Nauka avenue, 72, 49000, Dnipro, Ukraine

Abstract. The investigation proposes a comparative analysis of three modern bestsellers of non-fiction which being too different in their subject matter nevertheless are connected with the name of the English writer George Orwell and his famous novel "1984". An attempt is made to clarify the cause of that. The one is the 75th anniversary since the book came out, and the other – an extreme relevance of the famous dystopia that turned out to be on time and called for very much at our difficult time first of all because of the events connected with the military aggression of Russia. The war I Ukraine ruined the remnants of illusions about the Soviet/social brotherhood of people discovering clearly the essence of the Russian empire totalitarian regime. The comparative analysis of the books proposed (Lynskey Dorian. *Ministry of Truth: A Biography of George Orwell "1984"*, 2019; Ricks Thomas E. *Churchill and Orwell. The Fight for Freedom*, 2017; Laurence

Rees. *Hitler and Stalin. The Tyrants and the Second World War*, 2020) made it possible to identify a general direction of the authors' thoughts that was prompted namely by Orwell – the necessity to reveal the essence of totalitarianism and the possibility to live in future without the Great Brother. But is there ever such a possibility? The authors very often come to sad conclusion that makes the Orwell's predictions concerning the further development of the history and society true.

Keywords: Utopia; dystopia; totalitarianism; “1984”; Orwell; Churchill; Stalin; Hitler.

References

- Lynskey, D. (2020). *Ministerstvo Pravdy: Biohrafia romanu Dzhordzha Orvella “1984”* [Ministry of Truth: A Biography of George Orwell “1984”]. Translated from the English by O. Tytarenko. Kharkiv : Ranok, Fabula, 352 p. (in Ukrainian).
- Naienko, M. (2012). *Khudozhnia literatura Ukraïny. Vid mifiv do modernoiï real'nosti* [Ukrainian fiction. From myths to modern reality]. Kyiv : Prosvita, 1088 p. (in Ukrainian).
- Pavlychko, S. (1999). Psykhopatychnyi dyskurs: Mykola Khvyl'ovyi [Psychopathic discourse: Mykola Khvylovy]. In: Pavlychko, S. *Dyskurs modernizmu v ukrains'kii literaturi*. Kyiv : Lybid', pp. 268–276. (in Ukrainian).
- Pro knyhu “Ministerstvo Pravdy. Biohrafia romanu Dzhordzha Orvella ‘1984’” [About the book “Ministry of Truth. A Biography of George Orwell’s ‘1984’”]. *kniga.biz.ua*. (in Ukrainian). URL: <https://kniga.biz.ua/ua/book-ministerstvo-pravdi-biohrafiiia-romanu-dzhordzha-orvella-1984-0030896.html> (accessed: 28.09.2024).
- Ricks, T. (2022). *Cherchyll' i Orvell. Bytva za svobodu* [Churchill and Orwell. The Fight for Freedom]. Translated from the English by D. Berezina. Kyiv : Laboratoriia, 320 p. (in Ukrainian).
- Rees, L. (2023). *Hitler i Stalin. Tyrany i Druha svitova viina* [Hitler and Stalin. The Tyrants and the Second World War]. Translated from the English by K. Dysa. Kyiv : Laboratoriia, 480 p. (in Ukrainian).
- Rodyhina, O. (2022). Shcho chytaty?: Tomas Riks “Cherchyll' ta Orvell. Bytva za svobodu” [What to read: Thomas Ricks “Churchill and Orwell. The Battle for Freedom”]. *Natsional'nyi tekhnichnyi universytet Ukraïny “Kyïvs'kyi politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikors'koho”*, November 7. (in Ukrainian). URL: <https://www.kpi.ua/node/19657> (accessed: 28.09.2024).
- Khvylovy, M. (2019). Povist' pro sanatoriinu zonu [The story of the sanatorium zone]. In: Khvylovy, M. *Povne zibrannia tvoriv*. In 5 vols. Kyiv : Smoloskyp, vol. 3, pp. 47–144. (in Ukrainian).
- Aldous, R. (2017) Critical Thinkers: The Ties That Bind Orwell and Churchill. *The New York Times*, May 23. URL: <https://www.nytimes.com/2017/05/23/books/review/churchill-and-orwell->

- [thomas-e-ricks.html](#) (accessed: 28.09.2024).
- Drabble, M. (2019). Ministry of brains. Dystopian prophets of the twenties century. *The Times Literary Supplement*, no. 6062, June 7. URL: <https://www.the-tls.co.uk/literature/literary-criticism/ministry-of-brains> (accessed: 28.09.2024).
- Feeney, M. (2018). *Churchill and Orwell: The Fight for Freedom* by Thomas E. Ricks. *Cato Journal*, vol. 38, no. 1, pp. 320–324. URL: <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/serials/files/cato-journal/2018/2/cato-journal-v38n1-review-3.pdf> (accessed: 28.09.2024).
- Hitler and Stalin. The Tyrants and the Second World War. *Artalbums*. (in Ukrainian). URL: <https://artalbums.com.ua/hitler-and-stalin-the-tyrants-and-the-second-world-war-2575> (accessed: 28.09.2024).
- Lynskey, D. (2021). The Ministry of Truth: a biography of George Orwell's "1984". London: Picador, 368 p. *Pan Macmillan*, January 7. URL: <https://www.panmacmillan.com/authors/dorian-lynskey/the-ministry-of-truth/9781509890750> (accessed: 28.09.2024).
- Lyons, E. (1937). *Assignment in Utopia*. New York: Harcourt, Brace and Company, 658 p.
- Mendes, L. (2019). The Making of "1984", George Orwell's Nightmare Vision of a World Without Truth. *The New York Times*, June 5. URL: <https://www.nytimes.com/2019/06/05/books/review/dorian-lynskey-ministry-of-truth-1984.html> (accessed: 28.09.2024).
- Taylor, D. J. (2019). The Ministry of Truth by Dorian Lynskey review – what inspired Orwell's masterpiece? *The Guardian*, 22 May. URL: <https://www.theguardian.com/books/2019/may/22/the-ministry-of-truth-by-dorian-lynskey-review-a-biography-of-george-orwells-1984> (accessed: 28.09.2024).
- Wagar, W. W. (1961). *H. G. Wells and the World State*. New Haven: Yale University Press, 301 p.

Suggested citation

Potnitseva, T. (2024). Vidriadzhennia do antyutopii [Assignment in Anti-Utopia]. *Pitannâ literaturoznavstva*, no. 110, pp. 342–352. (in Ukrainian). <http://doi.org/10.31861/pytlit2024.110.342>

Стаття надійшла до редакції 28.10.2024 р.
Стаття прийнята до друку 28.11.2024 р.